

ks. Roman Bartnicki

Akademia Katolicka w Warszawie

Książd prymas Józef Glemp – dobroczyńca i przyjaciel UKSW

Od 9 lipca 1981 roku, wraz z objęciem urzędu arcybiskupa warszawskiego, prymas Józef Glemp był także Wielkim Kanclerzem Akademii Teologii Katolickiej. Odtąd wśród licznych obowiązków arcybiskupa gnieźnieńskiego i warszawskiego oraz prymasa Polski ważną pozycję zajmowała troska o ATK. Prymas Józef Glemp uczestniczył w dorocznych inauguracjach roku akademickiego, podczas których przewodniczył mszy świętej i wygłaszał słowo końcowe. Uczestniczył w ważniejszych sympozjach i konferencjach. W okresie świąt Bożego Narodzenia regularnie spotykał się z Senatem i Chórem akademickim w swojej rezydencji przy ul. Miodowej. Zazwyczaj raz w miesiącu przyjmował rektora ATK, który informował go o ważniejszych wydarzeniach na uczelni. Udzielał misji kanonicznej bądź zezwolenia na nauczanie pracownikom naukowo-dydaktycznym.

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego powinien być wdzięczny prymasowi Glemptowi w sposób szczególny za pomoc okazaną w trzech sprawach: kanoniczność uczelni, obdarowania terenem na Bielanach, życzliwości podczas procesu przekształcania ATK w uniwersytet.

1. Kanoniczność Akademii Teologii Katolickiej

Warto przypomnieć, że Akademia Teologii Katolickiej powołana została jednostronną decyzją ówczesnych władz partyjnych i państwowych. Uchwałami z 2 i 11 sierpnia 1954 roku wydziały teologiczne istniejące na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie Jagiellońskim zostały „wyodrębnione” z tych uczelni i miały kontynuować swoją działalność w Akademii Teologicznej w Warszawie. Decyzją Kongregacji Seminariorów

i Uniwersytetów Katolickich, którą od kwietnia 1959 roku posiadał prymas Wyszyński, władza nad ATK w zakresie kościelnym zlecona została prymasowi Polski Stefanowi Wyszyńskiemu. Na mocy upoważnienia Kongregacji Seminariów i Uniwersytetów Katolickich (z dnia 25 lutego 1974 roku) prymas Wyszyński wydał dwa dekrety. Na mocy pierwszego dekretu z 11 września 1974 roku stopnie akademickie nadane przez ATK do 1 października 1974 roku otrzymały znaczenie kanoniczne. Drugi dekret, z 12 września 1974 roku, określał, jakie warunki muszą być spełnione, aby walor kanoniczny miały stopnie nadawane począwszy od 1 października 1974 roku. Dekret ten regulował sprawę kanoniczności stopni naukowych zdobywanych w ATK. Ciągłe jednak nie był uregulowany w pełni status całej uczelni. Dla tej sprawy wielkie zasługi ma prymas Józef Glemp.

Po ogłoszeniu konstytucji apostolskiej *Sapientia christiana* w 1979 roku zaistniała potrzeba dostosowania do jej treści statutów wszystkich uczelni katolickich. Statut ATK przekazany został Wielkiemu Kanclerzowi, kard. Józefowi Glemptowi 24 marca 1982 roku z prośbą o przekazanie go Stolicy Apostolskiej. Prymas Glemp przesłał Statut ATK kard. Franciszkowi Macharskiemu do zaopiniowania przez Komisję do Spraw Nauki Katolickiej, a następnie wysłał go do Rzymu.

Z inicjatywy prymasa Glempla sprawa ukanonicznienia ATK stała się przedmiotem obrad 217. Konferencji Plenarnej Episkopatu 18 listopada 1986 roku. Następnie prymas Glemp skierował pismo do kard. Williama Bauma, prefekta Kongregacji Nauczania Katolickiego, w którym informował o dyskusji Konferencji Episkopatu nad znaczeniem ATK. Ksiądz prymas napisał następnie:

Podkreślano, że generalnie w Uczelni panuje klimat wierności Kościołowi tak po stronie profesorów i wykładowców, jak i studentów. Akademia Teologii Katolickiej organizuje corocznie kursy duszpasterskie dla kapłanów z całej Polski. Kursy te cieszą się uznaniem. Akademia Teologii Katolickiej wydaje bardzo dużo książek naukowych i popularno-naukowych z różnych dyscyplin kościelnych – treść ich wybiega naprzeciw pragnieniom i potrzebom Kościoła. Dlatego też Episkopat Polski wypowiada swoje pozytywne wotum co do uznania kanonicznego tej Uczelni, która w swoim działaniu wytworzyła styl łączności z hierarchią Kościoła. Oczywiście sam akt uznania Akademii Teologii Katolickiej uzależniony jest od pozytywnego załatwienia drugiej części zagadnienia, tj. od uznania przez władze państwowe publicznego charakteru innych uczelni: Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz Wydziałów Teologicznych we Wrocławiu, w Poznaniu i w Warszawie.

9 stycznia 1987 roku kard. Józef Glemp wysłał następne pismo w tej sprawie do kard. Williama Bauma. Wytrwałe starania prymasa Glempa zakończyły się sukcesem. 29 czerwca 1989 roku Kongregacja Wychowania Katolickiego wydała dekret, którym uznany został kanoniczny charakter ATK, a Ordynariusz Warszawski ustanowiony został jej Wielkim Kanclerzem.

2. Udział prymasa Józefa Glempa w utworzeniu UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie nie powstałby bez zrozumienia i wsparcia ze strony prymasa Józefa Glempa. Na wszystkich etapach tworzenia uniwersytetu prymas Glemp wspierał starania, pomagając usuwać pojawiające się przeszkody. Akceptował kolejne modyfikacje koncepcji projektowanego uniwersytetu.

Starania o zmianę statusu uczelni rozpoczęliśmy od strony kościelnej. Według pierwotnych zamierzeń nowy uniwersytet miał powstać przez połączenie ATK z Papieskim Wydziałem Teologicznym w Warszawie. Ponieważ rozmowy na ten temat przeciągały się, odnowiona (po zmianie rektora ATK) Komisja do przestudiowania projektu powołania uniwersytetu katolickiego w Warszawie na posiedzeniu 8 stycznia 1997 roku przyjęła koncepcję tworzenia uniwersytetu bez łączenia – przynajmniej na tym etapie – ATK z PWT.

Senat ATK 20 lutego 1997 roku przyjął uchwałę upoważniającą „rektora do podjęcia starań o zmianę nazwy «Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie» na «Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie»”. Te zamiary aprobował prymas Glemp. 14 i 15 października 1997 roku w Gdańsku odbyła się 291. Sesja Plenarna Konferencji Episkopatu Polski. Już dwa dni po spotkaniu prymas Glemp powiadomił pisemnie, że „Konferencja Episkopatu Polski przychylnie ustosunkowała się do wniosku Senatu ATK”. Podczas inauguracji roku akademickiego 1997/98 poinformowałem o decyzji Episkopatu:

Pragnę podać do publicznej wiadomości, że [...] nasze starania o zmianę nazwy uzyskały 14 października br. aprobatę Konferencji Episkopatu Polski [...]. Teraz musimy podjąć starania w watykańskiej Kongregacji do spraw Wychowania Katolickiego oraz u Władz Państwowych.

Pierwszy kontakt z przedstawicielem Kongregacji Wychowania Katolickiego miał miejsce na początku grudnia 1997 roku w Krakowie w siedzibie rektoratu Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pojechaliśmy tam z prorektorem – ks. Wojciechem Bołozem. W spotkaniu uczestniczyli abp Jose Martins Saraiva, sekretarz Kongregacji, kard. Franciszek Macharski i prof. Aleksander Koj, rektor UJ. Sekretarzowi Kongregacji przekazaliśmy pismo prymasa Glempa do kard. Pio Laghiego, prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego, załączyliśmy także prośbę rektora i Senatu ATK.

W dniach 10-15 grudnia 1997 roku wraz z ks. W. Bołozem przebywaliśmy w Rzymie. W Kongregacji Wychowania Katolickiego złożyliśmy odpowiednie dokumenty i przeprowadziliśmy rozmowy z abp. Jose M. Saraivą i ks. prał. Ryszardem Selejdakiem, a następnie z kard. Pio Laghim, prefektem Kongregacji. Punktem kulminacyjnym naszego pobytu w Rzymie była msza święta, którą koncelebrowaliśmy z ojcem świętym Janem Pawłem II 13 grudnia 1997 roku w jego prywatnej kaplicy. Po mszy rozmawialiśmy z papieżem, który zachęcał nas do kontynuacji starań o Uniwersytet: „idźcie do Kongregacji”. Kongregacja już 15 grudnia 1997 roku wydała dekret (Nr 253/93/12) stwierdzający, że nie ma zastrzeżeń do zmiany nazwy uczelni. W dekreście znalazła się też sugestia: „W naszej opinii byłoby pożądanym, aby w Warszawie istniał jeden Wydział Teologiczny. W tym celu konieczne jest podjęcie braterskiego dialogu z Władzami Towarzystwa Jezusowego, które zarządzają sekcją «Bobolanum» obecnego Papieskiego Wydziału Teologicznego” (adresatem pisma był prymas Józef Glemp).

Wniosek o utworzenie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, wraz z liczącą 3700 stron dokumentacją, został złożony do Ministra Edukacji Narodowej 24 czerwca 1998 roku. Ponieważ ATK była jednocześnie uczelnią państwową i kościelną, wydawało się, że taki może być również tworzony Uniwersytet. Okazało się, że sprawa jest skomplikowana ze względu na trudność pogodzenia takiej koncepcji Uniwersytetu z Ustawą o szkolnictwie wyższym.

11 lutego 1999 roku na posiedzeniu Komisji do spraw Statutu sformułowaliśmy nową koncepcję Uniwersytetu. UKSW byłoby uczelnią państwową o inspiracji chrześcijańskiej. Na tym Uniwersytecie nadal będą wydziały kościelne, które dotąd były w ATK. Oprócz nadzoru państwowego będą one miały nadzór kościelny, a obok nich powstanie Wydział Nauk Humanistycznych, który będzie podlegał wyłącznie władzom państwowym. Taką koncepcję przedstawiliśmy Kongregacji Wychowania Katolickiego.

13 marca 1999 roku Kongregacja wydała pismo zaadresowane do prymasa Józefa Glempa, w którym wyraziła zgodę na włączenie dotychczasowych

wydziałów ATK do mającego powstać UKSW. Dekret podpisali kard. Pio Laghi i abp Giuseppe Pittau SJ.

Prymas Glemp zaprosił rektora ATK, ks. prof. Romana Bartnickiego, do wystąpienia na Sesji Plenarnej Konferencji Episkopatu Polski w celu przedstawienia księżom biskupom nowej koncepcji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, z wydziałami kościelnymi i wydziałami bez nadzoru kościelnego. Miało to miejsce 24 kwietnia 1999 roku w Gnieźnie. Obok głosów popierających zgłaszane były także wątpliwości i powody do zaniepokojenia.

1 maja 1999 roku prymas Glemp wysłał do rektora ATK list, w którym napisał:

Z zadowoleniem przyjmuję głosy opinii społecznej wyrażające radość z podjęcia starań o utworzenie Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

Upoważniam Księdza Rektora do działań finalizujących sprawę przekształcenia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego według formuły zaaprobowanej przez Kongregację Wychowania Katolickiego.

Proszę Boga, aby wysiłki podejmowane dla dobra Ojczyzny i Kościoła, przyniosły oczekiwane skutki.

Drugie czytanie projektu ustawy, na posiedzeniu plenarnym Sejmu, odbyło się w nocy z 23 na 24 lipca, a dokładniej: 24 lipca w godz. 1.10 – 2.15. Obrady prowadził wicemarszałek Sejmu Jan Król. W imieniu Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży ustawę szczegółowo przedstawiła Joanna Fabisiak. W dyskusji w imieniu klubów i kół przemawiali posłowie: Zdzisława Kobylińska (AWS), Krzysztof Baszczyński (SLD), Irena Lipowicz (UW). Zabierali głos także posłowie: Tadeusz Jacek Zieliński, Ewa Sikorska-Trela, Grzegorz Piechowiak i ponownie Irena Lipowicz. Do wszystkich wypowiedzi ustosunkował się wiceminister Jerzy Zdrada.

Nocnym obradom przysłuchiwaliśmy się, siedząc na galerii gmachu Sejmu. Z ATK byli obecni: ks. rektor Roman Bartnicki, prorektorzy-elekt: ks. Wojciech Góralski i p. Zygmunt Niewiadomski, ks. dziekan Henryk Skorowski, ks. prodziekan Adam Durak oraz p. Hubert Kaczmarek. Poseł Krzysztof Baszczyński z SLD złożył wniosek z dwiema poprawkami do ustawy. W tej sytuacji projekt ustawy musiał wrócić do Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Komisja ta zebrała się tego samego dnia, 24 lipca 1999 roku około południa. MEN znowu reprezentowali wiceminister Jerzy Zdrada i dyrektor Tadeusz Popłonkowski. Z ATK obecni byli przy tym: rektor

Roman Bartnicki, prorektor-elekt Zygmunt Niewiadomski oraz p. Hubert Kaczmarek. Rektor i prorektor ponownie składali wyjaśnienia. Komisja negatywnie oceniła poprawki wniesione przez posła SLD, zalecając Wysokiej Izbie ich odrzucenie. Niestety rozpoczynała się wakacyjna przerwa w pracach Sejmu i nie można było przeprowadzić głosowania.

31 lipca 1999 roku księża Bartnicki i Góralski zostali przyjęci przez prymasa Glempa. Na jego życzenie rektor Bartnicki napisał obszernie sprawozdanie z obrad Sejmu (z datą 2 sierpnia 1999 roku), zarysowując trzy możliwości określenia zakresu nadzoru władz Kościoła katolickiego nad Uniwersytetem. Prymas Józef Glemp 1 września 1999 roku wydał oświadczenie, w którym napisał:

Jako arcybiskup warszawski wyrażam wolę, aby teren zajmowany przez obecną Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie na Bielanach, oddany w nieodpłatne użytkowanie na pięćdziesiąt lat (do roku 2042) aktem notarialnym, został przekazany na następne pięćdziesiąt lat. Ufam, że mój następcą – arcybiskup warszawski uszanuje moją wolę, o ile sama Uczelnia nie zmieni swego charakteru.

Niewątpliwie prymas Glemp chciał pomóc w związku z pojawiającymi się trudnościami własnościowymi i jest to następny dowód jego wielkiej życzliwości wobec Uczelni.

3 września 1999 roku o godz. 9.30 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o utworzeniu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. 7 września 1999 roku w gmachu MEN-u doszło do spotkania przedstawicieli uczelni – rektora Bartnickiego oraz prorektorów Góralskiego i Niewiadomskiego – z wiceministrem Zdradą i dyrektorem Popłonkowskim, aby dyskutować o strukturze UKSW. Urzędnicy MEN-u uważali, że zgodnie z poprawką zgłoszoną przez posła Baszczyńskiego z SLD wydziały pozostające pod nadzorem kościelnym powinny mieć w swej nazwie przymiotnik „teologiczny”. Na UKSW byłyby więc cztery wydziały „teologiczne”. Przed przedstawicielami Uczelni postawiono zadanie przekonania do takiej struktury Senatu Uczelni.

9 września 1999 roku odbyło się pierwsze posiedzenie wybranego przed wakacjami Senatu, który z zadowoleniem przyjął wiadomość o utworzeniu UKSW. Gdy jednak ksiądz rektor Bartnicki przedstawił proponowaną strukturę Uniwersytetu, atmosfera zmieniła się. Członkowie Senatu uważali, że Uczelnia jest po prostu krzywdzona, a najwięcej stracą studenci. W zredagowanej podczas obrad uchwale zostało zapisane, że Senat uważa, że zakres nadzoru władz kościelnych powinien pozostać taki, jak w ATK,

włącznie z nazwami. Ze względu jednak na trudności formalno-prawne Senat uchwalił, że w ATK (a później w UKSW) będzie sześć wydziałów, z których cztery będą mieć w nazwie przymiotnik „teologiczny”. Uczelnia miała otrzymać następującą strukturę: Wydział Teologiczny, Wydział Teologiczno-Kanonistyczny, Wydział Teologiczno-Filozoficzny, Wydział Teologiczno-Społeczny, Wydział Prawa, Wydział Nauk Humanistycznych. Dwa ostatnie wydziały byłyby bez nadzoru kościelnego.

Pomimo tego, że członkowie Senatu negatywnie oceniali zaproponowaną strukturę, ale świadomi byli uwarunkowań, to ostatecznie jednak ją przyjęli. Świadczy to o wielkiej determinacji społeczności ATK w dążeniu do przekształcenia tej uczelni w Uniwersytet.

13 września 1999 roku rektor wraz z prorektorami zawieźli tę uchwałę do siedziby MEN-u. Ministrowi Mirosławowi Handke i wiceministrowi Jerzemu Zdradzie przedstawione zostały wszystkie zastrzeżenia wobec proponowanej struktury. Rektor Bartnicki nie zostawił w Ministerstwie uchwały uczelnianego Senatu, gdyż postanowiono wspólnie szukać innego rozwiązania. 14 września 1999 roku rektor Bartnicki wraz z ks. Góralskim przedstawili sytuację prymasowi Glempowi.

Bardzo ważną datą jest 20 września 1999 roku. W tym dniu ustalona została struktura UKSW. W Domu Arcybiskupów Warszawskich przy ul. Miodowej 17/19 odbyło się spotkanie w tej sprawie. Na zaproszenie prymasa Glempa przybyli do niego minister Mirosław Handke, wiceminister Jerzy Zdrada, dyrektor Tadeusz Popłonkowski. ATK reprezentowali: ks. rektor Roman Bartnicki, prorektorzy ks. Wojciech Góralski i p. Zygmunt Niewiadomski oraz rzecznik prasowy p. Hubert Kaczmarski. Wtedy to – po dyskusji – ustalono, że w Uniwersytecie będą trzy wydziały mające obok nadzoru państwowego także nadzór władz kościelnych. Będą to: Wydział Teologiczny, Wydział Prawa Kanonicznego, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej. Na tych wydziałach uprawia się nauki bez wątpienia kościelne. Pozostałe trzy – Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Wydział Prawa, Wydział Nauk Humanistycznych – będą pozostawać jedynie pod nadzorem Ministra Edukacji Narodowej. Nazajutrz reprezentanci Uczelni znowu byli w Ministerstwie, gdzie uzgadniali tekst porozumienia Rządu i Episkopatu.

22 września prymas Glemp skierował pismo do kard. Angelo Sodano, watykańskiego Sekretarza Stanu, z prośbą o upoważnienie Konferencji Episkopatu Polski do zawarcia umowy z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie statusu prawnego wydziałów nauk kościelnych Uniwersytetu

Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Do tego pisma dołączony był tekst umowy w języku polskim i włoskim.

28 września ponownie zebrał się Senat ATK, podejmując nową uchwałę o strukturze Akademii. Przyjęta została struktura wypracowana na spotkaniu u prymasa Glempa w dniu 20 września 1999 roku. 28 września 1999 roku po południu rektor Bartnicki otrzymał wiadomość, że Kongregacja Wychowania Katolickiego zaaprobowwała ustalenia wypracowane 20 września 1999 roku w siedzibie Księdza Prymasa. Z datą 28 września 1999 roku wydany został dekret podpisany przez kard. Pio Laghiego mianujący prymasa Józefa Glempa Wielkim Kanclerzem Wydziałów Nauk Kościelnych: Wydziału Teologicznego (wraz z Instytutem Studiów nad Rodziną), Wydziału Prawa Kanonicznego oraz Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej i pozwalający na włączenie tych wydziałów do UKSW.

29 września 1999 roku o godz. 18.30 w Domu Arcybiskupów Warszawskich podpisana została umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski. Podpisy złożyli minister Mirosław Handke i prymas Józef Glemp. Obecni byli: abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski, bp Marian Duś, bp Tadeusz Pikus, ks. Jan Krokos, kierownik Sekretariatu Prymasa Polski, kilku księży z Sekretariatu Prymasa Polski i z Warszawskiej Kurii Metropolitalnej. Uczelnię reprezentowali: ks. rektor Roman Bartnicki, ks. prorektor Wojciech Góralski, prorektor Zygmunt Niewiadomski.

Wyrażając uznanie i wdzięczność prymasowi Glemptowi za jego zasługi dla Kościoła i ojczyzny oraz za wielką życzliwość wobec ATK/UKSW, nadano mu podczas inauguracji roku akademickiego 8 października 2001 roku doktorat *honoris causa* (laudację wygłosił bp Edward Ozorowski). Wręczono również Jego Eminencji dwie Księgi Pamiątkowe¹. Książd prymas ma olbrzymi wkład w dzieło utworzenia Uniwersytetu. Bez ogromnej życzliwości, zrozumienia dla uwarunkowań i poparcia w staraniach o utworzenie UKSW, nie byłoby możliwe osiągnięcie tego celu.

---

1 *Czynić sprawiedliwość w miłości. Księga Pamiątkowa od Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego dla Jego Eminencji Józefa Kardynała Glempa w dwudziestą rocznicę posługi Prymasowskiej*, red. W. Chrostowski, Warszawa 2001; *Trwać pod spojrzeniem Pana. Księga Pamiątkowa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie dla Jego Eminencji Księdza Kardynała Józefa Glempa Prymasa Polski Arcybiskupa Warszawskiego Wielkiego Kanclerza UKSW w dwudziestą piątą rocznicę święceń biskupich*, red. A.F. Dziuba, Warszawa 2004.

3. Prymas Józef Glemp – nadzwyczajny darczyńca UKSW

Przejawem nadzwyczajnej życzliwości prymasa Glempa wobec UKSW było przekazanie tej uczelni działki na Bielanach o powierzchni 2,4710 ha, na której umiejscowione są budynki głównego kampusu Uczelni. Aktem notarialnym z 22 maja 1992 roku prymas przekazał ją ATK w bezpłatne użytkowanie na 50 lat, to jest do dnia 22 maja 2042 roku, wobec wydania przez Ministerstwo Edukacji Narodowej decyzji o rozpoczęciu jej rozbudowy. Ta decyzja umożliwiła budowę nowego budynku uczelni, później była warunkiem powstania Uniwersytetu. 8 kwietnia 2003 roku prymas Glemp przekazał tę działkę UKSW jako darowiznę. Prymas Józef Glemp jest największym darczyńcą i dobrodziejem bielańskiej Uczelni. Przekazując działkę, położył materialne podwaliny niezbędne do jej istnienia i funkcjonowania. UKSW powinno na zawsze zachować we wdzięcznej pamięci swego pierwszego Wielkiego Kanclerza, któremu w dużym stopniu zawdzięcza powstanie oraz możliwość rozwoju.

4. Życzenia i oczekiwania prymasa Józefa Glempa wobec UKSW

Podczas pobytu w Rzymie prymas Glemp napisał pismo do rektora Uniwersytetu, które warto zacytować w całości:

Warszawa-Rzym, dnia 9 października 1999 r.

N. 3694/99/P

Magnificencjo,

Przewielebny Księżu Rektorze,

*Wraz z całą społecznością polską, której zależy na rozwoju polskiej nauki i rozszerzaniu polskiej myśli we współczesnym świecie, podzielam radość z powołania w Warszawie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Nowy uniwersytet katolicki nie tylko przywołuje pamięć mądrego polskiego duchownego, którego nazwano Prymasem Tysiąclecia, ale mając takiego patrona staje przed wezwaniem do poszukiwań interdyscyplinarnych na fundamencie katolickich tradycji polskich. Ten proces wspólnego szukania prawdy przez wiele wyspecjalizowanych instytucji odpowiada zadaniu, jakie Jan Paweł II formułuje w znanej encyklice *Fides et ratio*. Nowy uniwersytet w Warszawie jest bardzo czytelnym znakiem rozwoju społecznego w Polsce dzięki pokojowi, jakim z łaski Bożej się cieszymy.*

Moją wdzięczność wyrażam wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego uniwersytetu. Proces przekształcania się Akademii Teologii Katolickiej

w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego przeszedł wiele stopni – na każdym z nich znaleźli się ludzie życzliwi i przewidujący, którym należą się słowa wdzięczności. Będzie okazja, aby im wszystkim podziękować osobiście.

Tymczasem podzielam radość z Księdzem Rektorem, że Uczelnia na Bielanach, położona nad Wisłą wśród lasów pamiętających czasy Ojców Kamedułów, będzie ośrodkiem mądrości i miłości chrześcijańskiej.

Bożej Opatrzności powierzam powstałe dzieło, które poprzez Wielki Jubileusz wejdzie w Nowe Tysiąclecie.

*Józef Kardynał Glemp
Prymas Polski*

W słowie kończącym pierwszą inaugurację roku akademickiego na Uniwersytecie, 4 listopada 1999 roku, prymas wyraził najpierw radość z powstania Uniwersytetu, w którym „bardziej niż w innych środowiskach naukowych, bardziej niż w dawnej ATK” urzeczywistnia się „postulat stykania się wiary i rozumu, «fides et ratio»”. Stwierdził, że patrzy na powstałą uczelnię z wielką nadzieją. Podziękował Opatrzności Bożej oraz wyraził wdzięczność wszystkim, którzy współpracowali nad tym dziełem. Swoje oczekiwania wobec Uniwersytetu wypowiedział w ostatnich zdaniach:

Powołanie uniwersytetu katolickiego w Warszawie budzi także oczekiwania. Myślę, że Polska oczekuje – przede wszystkim od wykładowców i słuchaczy podniesionej do wyższej rangi uczelni – solidności w pracy. Niech to będzie wyróżnikiem tej uczelni, że z motywów religijnych nie będzie w niej cwaniactwa, lekkomyślności, lenistwa, niedbalstwa. Przeciwnie – uczelnia będzie błyszczeć takimi cnotami, jakie są potrzebne każdemu społeczeństwu do ciągłego odradzania.

W swoim pierwszym przemówieniu wygłoszonym na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego prymas Glemp sformułował w ten sposób podstawowe zasady działania naszej Uczelni. Ma ona wiązać wiarę z rozumem – *fides et ratio* – a jej pracownicy z pobudek religijnych powinni wyróżniać się solidnością i błyszczeć cnotami.

Do tak sformułowanego programu działania Uniwersytetu prymas Glemp wracał także w przemówieniach wygłaszanych podczas następnych inauguracyj. W słowie kończącym drugą inaugurację roku akademickiego 16 października 2000 roku, w rocznicę wyboru Karola Wojtyły na papieża, prymas przypomniał, że przez imię prymasa Wyszyńskiego nowy Uniwersytet w Warszawie:

[...] nabiera silniejszego związku z papieżem i Stolicą Apostolską. Dlatego też wypada zastanowić się nad miejscem tej uczelni w panoramie uniwersytetów polskich oraz nad zasadami, jakimi z tej racji winien się kierować. [...] obok Statutu, który określa cele naukowe i kierowanie się zasadami chrześcijańskimi istnieje cały szereg okoliczności, a nawet imponderabiliów, które stanowią o specyfice tego Uniwersytetu.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że preambuła *Statutu* UKSW, zatwierdzonego przez Ministra Edukacji Narodowej, stwierdza najpierw, iż:

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego z siedzibą w Warszawie powołany został do życia ustawą z 3 września 1999 roku na bazie Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, która była uczelnią państwową i katolicką. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego podejmuje bogate dziedzictwo Akademii Teologii Katolickiej, a w swojej działalności kieruje się przepisami prawa państwowego oraz prawa kanonicznego, szczególnie konstytucji apostolskiej „Sapientia christiana”.

Ponadto § 2 pkt 3 *Statutu* stwierdza, że w wypełnianiu swoich zadań Uniwersytet kieruje się wiernością prawdzie oraz inspiracją chrześcijańską. Zanim minister zatwierdził *Statut*, prosił prymasa o aprobatę.

Prymas Glemp podkreślił w tym samym przemówieniu (z 16 października 2000 roku), że UKSW wyrasta z tradycji ATK i powinien być ich kontynuatorem. Dlatego powinien:

być miejscem spotkania nauki o Bogu z nauką o świecie i człowieku, z poszanowaniem właściwych metod i autonomii rzeczywistości ziemskich.

Od pracowników Uniwersytetu prymas oczekuje właściwych postaw moralnych, a od studiujących – woli kształtowania formacji etycznej. Na Uniwersytecie powinna panować rzetelność, sumienność i kompetencja w uprawianych dziedzinach wiedzy, natomiast nie ma w nim miejsca dla bylejakości, opieszałości, lenistwa. Trzeba kształtować klimat przyjaźni i współpracy, zaufania i życzliwości, szczególnie wśród nauczycieli akademickich. Opierający się na zasadach chrześcijańskich Uniwersytet będzie pożyteczny dla rozwoju wspólnoty narodów europejskich.

Podczas następnej inauguracji, 14 października 2002 roku, prymas znowu podjął sprawę specyfiki UKSW. Nie jest to po prostu jeszcze jeden uniwersytet. Ze względu na noszone imię ma on mieć charakter katolicki. To powinno go wyróżniać i dzięki temu będzie szanowany przez wszystkich.

Każdy nowy uniwersytet ma nowe zadania, chociaż nawiązuje do tradycji. W tym przypadku jest to tradycja poprzedniej uczelni, czyli Akademii Teologii Katolickiej. Tradycja powinna określać styl i być podwaliną dalszych działań. Nowe zadania to kształtowanie jedności między duchownymi i świeccymi, wykładowcami i studentami. Na tej uczelni są studenci – kapłani i studentki – siostry zakonne i jest to także specyfika Uniwersytetu. Powinni na nim być profesjonalni kapelani, którzy opieką duszpasterską otoczą młodzież.

Reasumując, należy stwierdzić, że prymas Józef Glemp pragnął przekształcenia Akademii Teologii Katolickiej w uniwersytet. Chciałby, aby zgodnie ze swoim *Statutem* i rodowodem była to uczelnia o charakterze katolickim. Uważał, że zobowiązuje ją do tego tradycja ATK, z której się wywodzi, oraz patron Uczelni. W swojej działalności Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego powinien wiązać wiarę z rozumem, a ludzie w nim pracujący i studiujący powinni błyszczeć cnotami, wyróżniając się zwłaszcza uczciwością i sumiennością.

Streszczenie

W tekście opisano działania, jakie zostały podjęte przez przedstawicieli Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, aby uczelnia ta mogła zostać przekształcona w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W całej długotrwałej procedurze ówczesny rektorat ATK mógł liczyć na pomoc i życzliwość prymasa Józefa Glempa, który swoje wsparcie okazywał na trzy sposoby: zatwierdzenia kanoniczności uczelni, obdarowania jej terenem na Bielanych oraz udziału w pracach zmierzających do przekształcenia.

Słowa kluczowe

Akademia Teologii Katolickiej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prymas Józef Glemp, Bielany

Abstract

The text describes the actions that were taken by representatives of the Academy of Catholic Theology in Warsaw so that this university could be transformed into the Cardinal Stefan Wyszyński University. Throughout the lengthy procedure, the then rectorate of the ATK could count on the help and kindness of Primate Józef Glemp, who showed his support in three ways: approving the university's canonicity, endowing it with land in Bielany and participating in the work aimed at transformation.

Keywords

Academy of Catholic Theology, Cardinal Stefan Wyszyński University, Primate Józef Glemp, Bielany